

РЕЦЕНЗИЯ

От проф. д-р **Тоньо Илиев Шмилев**, дм, Катедра по педиатрия и медицинска генетика към Медицински университет - Пловдив, 4000 Пловдив, бул. "Васил Априлов"15А, сл. тел. 032602250, GSM 088562366, e-mail: t.shmilev@gmail.com

Избран на основание решението на ФК на МФ при СУ „Свети Климент Охридски“ (протокол № 47/07.04.2016 год.) и Заповед на Ректора на СУ „Свети Климент Охридски“ №РД38-309/13.05.2016 год., за външен член на Научно жури, във връзка със защита на дисертационния труд на д-р Йорданка Георгиева Узунова (медицина 03.01.38), от Катедра по „Хирургически болести, акушерство и гинекология“, Медицински факултет, Софийски Университет „Св. Климент Охридски“ – София на тема: „**Ранен постоперативен период при деца с чернодробна трансплантация**“, за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“.

Дисертационният труд на д-р Узунова е фокусиран върху един проблем с голямо значение преди всичко за клиничната практика. Чернодробната трансплантация (ЧТ) е един от актуалните проблеми в съвременната медицина. От експериментална процедура тя еволюира през последните 40 години до утвърден лечебен метод, който драматично промени прогнозата за много пациенти, вкл. и деца с тежки чернодробни заболявания. В предтрансплантационната ера смъртността от ОЧН достига 80-85%. Едногодишната преживяемост при тези пациенти е по-неблагоприятна в сравнение с тази след ЧТ при хронични чернодробни болести (напр. билиарна атрезия) и е 75-80%. Особено ценни са отговорите, които дисертантът дава в своя труд на важни въпроси, свързани с причините, рисковите фактори и прогнозиране на посттрансплантационните усложнения/изхода от ЧТ през ранния постоперативен период (първите 30 дни след операцията).

Дисертацията е написана на 129 страници, съдържа 40 таблици и 15 фигури. Литературната справка включва 178 заглавия, всички на латиница, от тях 53 % са от последните 5 години.

Авторефератът (58 стр.) съдържа всички основни данни и послания на дисертацията и е добре онагледен.

Във връзка с дисертационния труд са посочени 3 публикации (в 2 от тях д-р Узунова е първи автор) и 13 доклада изнесени на научни форуми у нас и в чужбина (в 6 дисертантът е първи автор).

Трудът е структуриран според класическия модел, и включва: Въведение – 2 стр.; Литературен обзор – 38 стр.; Цел и задачи – 1 стр., Материали и методи – 15 стр.; Резултати – 29 стр.; Обсъждане – 8 стр.; Изводи – 2 стр., Приноси – 1 стр.; Библиография – 16 стр.

Литературният обзор, обхваща 38 стр. и той разгледа най-общото устройство и функция на черния дроб, индикациите за и някои особености на ЧТ в деска възраст (контраиндикации, избор на донор, имunosупресивната терапия и използваните медикаменти в посттрансплантационния период), усложнения, изход след ЧТ и факторите от които те зависят.

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана. Поставени са 4 задачи, като изпълнението на всичките е свързано с постигане на поставената цел – изясняване на честотата, причините и рисковите фактори за възникване на посттрансплантационните усложнения през първите 30 дни след ЧТ и изграждане на модел за прогноза на риска и стратегия за последващо поведение. По всички задачи са проведени съответни проучвания.

Спазени са етичните изисквания за медицински изследвания с участие на хора, използвани са информирани съгласия, получено е писмено съгласие на двамата родители. Спазени са всички норми на добрата клинична практика.

Много подробно са описани прилаганите методи и особено статистическия модел, използван за откриване на статистически значимите фактори, които са прогностични за появата на дадено усложнение или изход. Построяването на модели, при които откликът е качествена променлива, а факторите които влияят са както качествени, така и количествени, се основава на логистичен регресионен анализ. Този логистичен модел определя значимите фактори и дава възможност да се пресметне прогнозната вероятност, с която при дадена стойност на фактора се очаква да настъпи усложнението/изхода.

Обсъждането е сравнително кратко – 9 страници, но то обобщава получените експериментални данни и очертава бъдещите насоки за научни търсения.

Изводите са достатъчно подробно описани и логически следват поставените задачи.

Приносите на дисертанта са значителни. Повечето от проучванията са реализирани за пръв път у нас, в неизследвана досега област. Разработен е модел за прогнозиране на риска от летален изход в ранния постоперативен период.

Може би няма да е проява на добър вкус да се покажат недостатъците на един толкова ценен научен труд, но някои забележки за мен се налагат от само себе си. Ще ги изтъкна, без да считам че те трябва да повлияят на оценката ми върху качествата на дисертацията на д-р Узунова.

1. Намирам, че заглавието може да бъде по-конкретно и още в него да се наблегне на основната цел и задача на работата – честотата, причините и рисковите фактори за възникване на посттрансплантационни усложнения в ранния постоперативен период, с изграждане на модел за прогнозиране на риска и стратегия за последващо поведение.
2. Една значителна част на литературния обзор е посветен на устройството и функцията на черния дроб, на заболяванията в детска възраст протичащи с чернодробна недостатъчност и индициращи ЧТ, и на някои други въпроси свързани с ЧТ, вместо да се наблегне още на проблемите свързани с протичането на ранния постоперативен период.
3. Добре би било да се направи съпоставка при оценка на риска от усложнения или крайния изход от ЧТ на ролята за това на комбинацията от няколко от рисковите фактори едновременно, нещо което разбирам че предтои в нова допълнителна работа.
4. В изложението на резултатите от проучването и последващото обсъждането има места където се казва „... данните от литературата говорят“, без в крайна сметка да са цитирани имена на автори или номера на литературни източници, в подкрепа на тези твърдения.

Заклучение:

Дисертационният труд на д-р Узунова представлява оригинален научен труд с автентични резултати в една нова за медицината в България област. Той е плод на дългогодишни научни проучвания и използване на трудоемки методики. Приносите на дисертацията са безспорни, защото „разширяват хоризонта” на диагностициране на усложненията, протичането и крайния изход в ранния потоперативен педиод след чернодробна трансплантация на деца. Това е българската „следа” в тази област на медицинската наука. И ако искаме тя да бъде затвърдена, са необходими както набиране на още материал и опит, така и на нови допълнителни доказателства.

Въпреки направените забележки, намирам, че представеният дисертационен труд отговаря, вкл. и в наукометрично отношение на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за неговото приложение, както и на изискванията на Правилника за развитието на академичния състав в МФ, на СУ „Свети Климент Охридски“ за образователната и научна степен „Доктор”.

Доброто познаване на литературата, прилагането на широк набор от методи, изтъкнатите приноси и представената научна продукция, ми дават основание да препоръчам на уважаваните членове на научното жури да присъдят на д-р Йорданка Георгиева Узунова образователната и научната степен „Доктор”.

25.06.2016 г.

гр. Пловдив

Подпис:.....

/проф. Т. Шмилев/